

## **Autorki uzasadnienia**

*Dr hab. Prof. UAM Iwona Chmura - Rutkowska*

*Dr hab. Prof. UAM Edyta Głowacka - Sobiech*

Wydział Studiów Edukacyjnych

Zespół Gdy Nauka Jest Kobietą

Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu

## **Uzasadnienie**

Nadanie Sali nr XVII w Collegium Minus imienia prof. Ludwiki Dobrzyńskiej - Rybickiej przybliży i upamiętni w społeczności akademickiej Jej postać jako filozofki, psycholożki, socjolożki i bibliotekoznawczynie, długoletniej kierowniczki Biblioteki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego (dziś Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk), pierwszej kobiety, która uzyskała tytuł profesora w II Rzeczpospolitej w Uniwersytecie Poznańskim (UP). Dobrzyńska - Rybicka miała ważny wkład w działania założycielskie Wszechnicy Piastowskiej (później UP).

Okres międzywojenny to czas, gdy pracę naukową i dydaktyczną na polskich uczelniach podejmowała pierwsza generacja absolwentek studiów wyższych. Jako jedna z pierwszych naukowiec, przecierała szlaki na uczelniach wyższych dla kolejnym pokoleniom wykształconych kobiet.

- Należała do pierwszego pokolenia kobiet, które ogromnym wysiłkiem i wbrew obyczajom i prawu zdobyły edukację akademicką. Studiowała w Zurychu, Paryżu, Oksfordzie i w Leuven (gdzie nie przyjmowano kobiet, ale w tym przypadku zrobiono wyjątek i Ludwika miała indywidualny tok studiów). Doktoryzowała się w styczniu 1909 roku w Zurychu (praca *Die Ethik von Thomas Brown*, wydana w Poznaniu w 1909). Była drugą kobietą, po Helenie Gajewskiej, która uzyskała tytuł docenta w Polsce. W 1933 roku została profesorką.
- W latach 1910-1913 prowadziła wykłady publiczne z filozofii i psychologii, a w okresie trwania I wojny światowej (1916–1918) wykładała razem z profesorami Józefem Kostrzewskim, Kazimierzem Tymienieckim i Michałem Sobeskim, którzy rok później (wraz z ks. Stanisławem Kozierowskim) byli inicjatorami założenia uniwersytetu.
- Kierowała Biblioteką Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego (dziś Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk). Dzięki dogłębnej znajomości księgozbioru PTPN ogłosiła wiele prac o przechowywanych w Towarzystwie starych drukach, jako pierwsza opracowała historię Biblioteki Towarzystwa Przyjaciół Nauk oraz opracowała przewodnik po jej zbiorach.
- Naukowo zajmowała się historią filozofii, etyką, psychologią, później socjologią. Tą ostatnią zainteresowała się pod wpływem Floriana Znanieckiego. Jej rozprawa o wyborach zainaugurowała w 1925 roku serię wydawniczą poznańskich Prac Instytutu Socjologicznego. Podczas nieobecności F. Znanieckiego (wykłady w USA) w latach 1931-33 kierowała seminarium socjologicznym. Badania nad wyborami oraz propozycja Dobrzyńskiej-Rybickiej, by wykorzystywać socjologię do tzw. nauki obywatelstwa należały do pierwszych w Polsce prób socjologii polityki.
- Była jedną z pierwszych kobiet naukowców zatrudnionych na uczelni. Status samodzielnego pracownika miały wtedy bardzo nieliczne uczone. W latach trzydziestych na uczelniach wyższych kobiety stanowiły jedynie 3% kadry zatrudnionej na stanowiskach profesora i wykładowcy oraz kilkanaście procent ogółu pracowników naukowych.

- Była zaangażowana w walkę o równouprawnienie kobiet w życiu politycznym i zawodowym. Współtworzyła Naczelną Organizację Kobiet oraz działała w kilku kobiecych stowarzyszeniach. Działała również na rzecz kształcenia dziewcząt i należała do Towarzystwa Pomocy Naukowej dla dziewcząt polskich w Wielkim Księstwie Poznańskim.
- Zainicjowała powstanie Narodowej Organizacji Kobiet oraz Powszechnego Towarzystwa Wychowawczego w Poznaniu, była także członkinią Katolickiego Związku Polek w Poznaniu, Katolickiego Stowarzyszenia Nauczycielek w Poznaniu, Polskiego Stowarzyszenia Kobiet z wyższym wykształceniem oraz Stowarzyszenia „Służba Obywatelska”. Aktywnie brała udział w wiecach kobiet. Angażowała się w pracę Towarzystwa „Warta” (opieka nad dziećmi szkolnymi). Wraz z grupą kobiet organizowała pikniki i zabawy zbierając środki na odzież zimową dla dzieci
- W 1918 roku była posłanką na Sejm Dzielnicowy. W 1922 roku odznaczono ją za pracę plebiscytową na Śląsku, w 1936 roku otrzymała Srebrny Wawrzyn Akademicki, a w 1937 roku została odznaczona Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski za zasługi na polu pracy naukowej.
- Jej bogata spuścizna przechowywana jest w poznańskim oddziale Archiwum Polskiej Akademii Nauk (sygn. P.III-1) oraz w Bibliotece PTPN (rkps 1476–1480). W Archiwum UAM znajdują się dwie teczki dotyczące jej zatrudnienia w Uniwersytecie Poznańskim.
- Jedna z ulic w Poznaniu na Strzeszynie nosi imię Ludwiki Dobrzyńskiej-Rybickiej.
- Jedna z głównych bohaterek wystaw, poświęconym pierwszym naukowczyniom Uniwersytetu Poznańskiego: Chmura-Rutkowska I., Głowacka-Sobiech E., projekt graficzny Krenz A., *Mądrość, odwaga, entuzjazm. Pierwsze uczone Uniwersytetu Poznańskiego (1919-1939)* (miejsca ekspozycji: Instytut Kultury Europejskiej UAM w Gnieźnie, Collegium Minus UAM, Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej UAM, Wydział Historii UAM, Wydział Studiów Edukacyjnych UAM, Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM). Chmura-Rutkowska I., Głowacka-Sobiech E., *Naukowczynie. Pierwsze poznańskie kariery naukowe*, zespół kuratorski: Iwona Chmura-Rutkowska, Edyta Głowacka-Sobiech Anna Pikula, Olga Tarczyńska-Polus, aranżacja i identyfikacja graficzna Iga Kucharska, Poznańskie Centrum Dziedzictwa, Galeria Śluza, Poznań listopad 2021/kwiecień 2022. Wystawa w wersji on-line <https://galeriasluza.pl/naukowczynie/> [dostęp: 17.03.2023].